

FARABÎ (870-950)

Dünya bilim ve düşünce tarihinde şerefle yer almış büyük Türk bilgini, düşünürü. Eski Yunan felsefesinde sentez yapabilmiş dünyanın seyrek rastladığı fikir adamı. Fizik,kimya,tıp,matematik ilimlerinde ve felsefede vardığı sonuçlarla, Avrupa uygarlığına katkısı olmuş,kitapları 18. yüzyıl sonuna kadar Avrupa üniversitelerinde okunmuş bir Türk dehası... FARABÎ...

Asıl adı,Mehmet'tir. Türkistan'da,Farab şehrinde 870 yılında doğdu. Babası kale komutanlarından Mehmet Turfan idi. Batı bilim dünyası,onu,Alfarabius adı ile tanır. Farablî demektir. İlk öğrenimini doğduğu şehirde yaptı. Zamanın tanınmış bilginlerinden ders aldı. Bilgisini genişletmek için,önce İran'a,sonra Bağdat'a gitmiştir.

FARABÎ'YE İKİNCİ ÜSTAT DENMİŞTİ

Bağdat'ta bulunduğu dönemde,hem zamanın ünlü kişilerinden ders aldı,hem ders verdi. Özellikle mantık ve gramer üzerindeki bilgileriyle,Arapça'sını bu şehirde ilerletti. Dindarcı. İslamiyet'in akla dayalı bir din olduğuna inanıyordu. Farsça,Arapça,Latince ve Yunanca öğrendi. Özellikle,Yunan düşünürleri,Aristo ve Eflatun' un fikirlerinin bir sentezini yapmaya ve Sokrat' ın kurduğu temeli ortaya çıkarmaya çalıştı. Bu sebeple kendisine "Hace-i sani",ikinci üstat derler. Aristo'ya üstat dendiği için,Aristo'yu yeniden şerh eden,notlar ekleyen,kurduğu felsefenin eksik yanlarını tamamlayan Farabi' ye ikinci üstat denmiştir.

941 yılında Halep' e geldi. O yıllarda Halep,Hemdanoğullarından Seyfüddev' le Ali'nin idaresi altında idi. Bu Türk hükümdarı,Türk bilgini Farabi' ye büyük itibar gösterdi. Bazı kaynaklar,Farabi' nin,kendisine teklif edilen yüksek maaşı reddederek,bostan bekçiliği yaptığı ve sabaha kadar mum ışığında felsefe okuduğunu yazarlar. Farabi' nin Seyfiddevle tarafından büyük itibar görmesi,Halep' teki bilim adamlarını kıskandırmış ve Farabi' nin hiçbir şey bilmediğini söylemeleri üzerine, Seyfüddevle' nin huzurunda bir imtihan düzenlenmiştir. Bu imtihanda Farabi' nin büyük üstünlüğü ortaya çıkmış ve Halep alimleri bundan sonra kendisinden ders almışlardır.

İLK İSLAM FİLOZOFU VE İSLAM FELSEFESİNİN KURUCUSU İDİ

Farabi,ilk İslam filozofu ve İslam felsefesinin kurucusudur. Samanoğulları hükümdarlarından Mansur B. Nuh' un isteği üzerine kaleme aldığı söylenen "Et-talimüs-sani" (ikinci öğretim) Yunan felsefesinin bir özetini verir. Fakat bu özeti öylesine başarılı olur ki, kendisinden sonra gelen ve bütün dünyanın fikirlerine itibar ettiği İbni Sina ve İbnirüştü bu kitaptan yararlanarak Yunan felsefesini öğrenmişlerdir. İbni Sina diyor ki: "Farabi' nin bir mezat yerinden satın aldığı kitap sayesinde,o zamana kadar bir türlü kavrayamadığım metafiziği,tamamen öğrendim." Farabi aynı eserleriyle İbnirüşdün üzerinde de tesirini göstermiştir.

Farabi,musiki ile de uğraşmış, hatta"kanun" adı ile bilinen sazı kendi icat etmiş ve bu sazla birçok besteler yapmış ve söylemiştir. Bir sohbetinde orada hazı.